

Afgørelser – Reg. nr.: 02804.00

Fredningen vedrører: Ørby - Stødov Klint

Domme

Taksationskommissionen

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet   07-12-1964

Fredningsnævnet   09-07-1962

Kendelser

Deklarationer

·OVERFREDNINGSNÆVNET>

7/12-1964

U D S K R I F T

a f

OVERFREDNINGSNÆVNETS KENDELSESPROTOKOL.

År 1964, den 7. december, afsagde Overfredningsnævnet følgende

k e n d e l s e

i sagen nr. 1603/62 vedrørende fredning af nogle klintarealer langs kysten ved Ørby og Stødov på Helgenæs.

På foranledning af fredningsplanudvalget for Randers amt anmodede Danmarks Naturfredningsforening ved skrivelse af 22. september 1961 fredningsnævnet for Randers amtsrådsreds om at rejse fredningssag for en kyststrækning ved Ørby og Stødov på Helgenæs afgrænset således: Fra sydskellet af matr.nr. 2a Ørby by til nordskellet af matr.nr. 10a Stødov by, ca. 1500 m i længden og op mod 200 m i bredden, hvori er inkluderet det areal, der i forvejen er omfattet af strandbyggelinien, der på den pågældende strækning har en afstand af 100 m fra den for græsvækst blottede strandbred. Det samlede areal udgjorde ca. 25 ha, hvoraf omkring 3/5 mellem strandbyggelinien og kysten. Fredningsplanudvalget havde overfor foreningen fremhævet, at arealet var medtaget på det da foreliggende udkast til fredningsplan for Molsområdet som et område, det både på grund af dets naturskønhed og dets i naturvidenskabelig henseende interessante beskaffenhed (vulkanske askelag) måtte anses for ønskeligt at bevare frit for bebyggelse eller andre foranstaltninger, der kunne ødelægge eller forringe de pågældende områder for almenheden.

Universitetets mineralogisk-geologiske institut har i skrivelse

af 30. august 1961 til Danmarks Naturfredningsforening udtalt følgende:

"Klinten ved Ørby på Helgenæs omfattende tilgangen fra Ørby forbi udskridningsterrasserne i det plastiske ler fra tertiærperioden (eocæn) til stranden samt profilet ved stranden med snit gennem den vulkanske askelagsserie og syd derfor klinter i moræneler fra istiden samt stranden med dens rigdom af strandsten har været benyttet som undervisningsemne på alle 25 geologiske kurser, som Københavns Universitet med Molslaboratoriet som udgangspunkt har ladet afholde for samtlige naturhistorie-studerende ved Universitetet siden dette kursus i 1948 blev henlagt til Mols. Ligeledes har vi hyppigt under vore besøg på klinten truffet hold fra lejrskoleundervisning i Fuglsølejren og fra seminarier i Århus. Også for den netop påbegyndte undervisning i naturhistorie ved Århus Universitet vil denne lokalitet være af interesse. Området er overordentligt værdifuldt i undervisningen, og vi håber, at skredterrasser, klint og strand samt adgangsvejen fortsat vil være tilgængelige for denne undervisning. Det skal bemærkes, at det er den eneste klint i Danmark, hvor den vulkanske askelagsserie er tilgængelig uden for molersområderne ved Limfjorden, og det eneste sted disse lag kan studeres i det plastiske ler, idet de øvrige forekomster har været borer og midlertidige blotninger ved byggerier og vejarbejder forskellige steder i landet."

Naturfredningsforeningens fredningspåstande er sålydende:

Terrænformerne må ikke ændres. Bebyggelse eller tilbygning til eksisterende bebyggelse må ikke finde sted. Træbeplantning samt opstilling af boder, skure, master eller andre skæmmende indretninger skal ikke være tilladt. Teltslagning og parkering af biler på det fredede område skal være forbudt.

Fredningsnævnet tilstillede ved skrivelse af 5. december 1961 samtlige lodsejere en genpart af fredningsforslaget, ligesom bekendt-

- gørelse af forslaget skete i Statstidende for den 7. december 1961.

Omfattet af fredningsforslaget var følgende:

- 1) Gårdejer Aage Johnsen Petersen som ejer af matr.nr. 2a af Ørby by, Helgenæs sogn, ca. 11 tdr. land.
- 2) Gårdejer Vagn Bachmann som ejer af matr.nr. 3a, smstd., ca. 8 tdr. land.
- 3) Gårdejer N. Peter Sørensen som ejer af matr.nr. 3f og 1a, smstd., ca. 15 tdr. land.
- 4) Gårdejer Aage Ibsen som ejer af matr.nr. 4a, 11a, 12e, smstd., ca. 7 tdr. land.
- 5) Gårdejer Johs. Vang Nielsen som ejer af matr.nr. 4f, smstd., ca. 1 tdr. land.
- 6) Gårdejer Agnes Johanne Jønsson som ejer af matr.nr. 24, 25, 26, 27 af Stødov by, Helgenæs sogn, ca. 7 tdr. land.
- 7) Gårdejer Georg Thruue som ejer af matr.nr. 10a af Ørby by, Helgenæs sogn, ca. 5 tdr. land.
- 8) Repræsentant Jens Søndergård som ejer af 1 parcel af matr.nr. 11a, Ørby by, Helgenæs sogn, 2.067 m².
- 9) Hr. Boye Winter som ejer af matr.nr. 1d, smstd.
- 10) Hr. Palle Tønnesen som ejer af matr.nr. 11e, smstd.

Overfor fredningsnævnet nedlagde advokat S. Brath for lods-ejerne 1-7 påstand principalt om, at der ikke fredes, subsidiært om erstatningskrav på ialt 540.000 kr. eller 10.000 kr. pr. tdr. land, idet det blev gjort gældende, at de pågældende arealer kunne afhændes til sommerhusbebyggelse for en pris af 2 kr. pr. kvadratalen, såvel arealerne strandværts som landværts strandbyggelinien.

For repræsentant Jens Søndergård (8) nedlagdes påstand principalt om, at der ikke fredes, subsidiært om tilladelse til opførelse

af et sommerhus på den østlige del af hans ejendom mere subsidiært påstand om en erstatning på 10.000 kr.

2 lodsejere, hr. Boye Winter (9), som ejer af matr.nr. 1d, af Ørby by, Helgenæs sogn, samt hr. Palle Tønnesen (10), som ejer af matr. nr. 11e, smstds., nedlagde ikke påstand om fredningserstatning, idet der på hvert af de pågældende matr.nr. var opført 1 sommerhus henholdsvis i 1934 og 1937.

Sognerådsformand, gårdejer Søren Jensen oplyste overfor fredningsnævnet, at kommunen til amtets godkendelse havde indsendt en plan om udlæg af et areal på ca. 70 ha. til sommerhusbebyggelse. Dette areal er beliggende syd for det område, der ønskes fredet af naturfredningsforeningen.

Efter stedfunden forhandling afsagde fredningsnævnet den 9. juli 1962 sålydende kendelse:

"Der var i fredningsnævnet enighed om ikke at følge den nedlagte fredningspåstand, idet de sandsynlige udgifter ved en fredning ikke fandtes at stå i noget rimeligt forhold til, hvad der derved kunne opnås, og idet de videnskabelige interesser fandtes tilstrækkelig betrygget gennem strandbyggelinien".

Denne afgørelse har Danmarks Naturfredningsforening indanket for Overfredningsnævnet, idet foreningen har anført fortsat at være af den opfattelse, at det må tillægges den største betydning, at de omhandlede arealer sikres både på grund af deres naturskønhed og deres i videnskabelig henseende interessante beskaffenhed, og at man ikke finder, at dette kan ske alene efter bestemmelsen i naturfredningslovens § 25, stk. 1.

I en af Naturfredningsforeningen indhentet udtalelse af 18.

december 1962 udtaler Danmarks Geologiske Undersøgelse blandt andet følgende:

"Langs vestkysten af Helgenæs og spec. i klinterne vest for Ørby indgår tertiære jordlag i opbygningen af kystklinterne. Det drejer sig især om "molerlignende lag" (plastisk ler), der findes som mere eller mindre løsrevne og forstyrrede flager i de kvartære aflejringer.

.....

I klinten ved Ørby er opmålt en askeserie fra omkring lag ÷ 20 til lag + 130 svarende til en lagfølge på omkring 12 m. Sammen med tilsvarende forekomster på Nord-Mors, omkring Randers, ved Røgle Klint og på Røsnæs udgør Ørby Klint de vigtigste daglokaliteter for vulkanske askelag i eocæne aflejringer (moler og plastisk ler), vi kender herhjemme. Men ikke kun den vulkanske askeserie, men i lige så høj grad hele klintpartiets udformning vest for Ørby er af geologisk interesse. De voldsomme forstyrrelser, der findes i klintens lagfølge, vidner om kraftige isbevægelser og istryk (istektonik). De fede lerarter, der danner underlag for eller er mere eller mindre indblandet i de kvartære lag, giver anledning til terrasselignende udskridninger, der er ret enestående i disse egne, og hvis tilsvarende former kun træffes omkring Kalundborg fjord og på Årø.

Klinten ved Ørby er en gammel og velkendt geologisk lokalitet, der ofte besøges af geologiske ekskursioner fra såvel skoler som højere læreanstalter. En lokalitet, hvis udformning og opbygning fortæller geologi lige fra de vulkanske askelags bundfældning mellem eocænhavets saltvandsdiatomeer, over istidens voldsomme gletsjerbevægelser til nutidens udskridninger og kysterosion.

Det er en vigtig type-lokalitet, som det vil være af videnskabelig såvelsom pædagogisk betydning og interesse at sikre i videst muligt omfang, frit tilgængelig og uden skæmmende og dækkende bebyggelse

og beplantning, og således at også det morfologisk interessante bagland kan indgå i helhedsbilledet".

Overfredningsnævnet har den 6. juli 1963 besigtiget de pågældende arealer og forhandlet med de i sagen interesserede, herunder blandt andet repræsentanter for Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Geologiske Undersøgelse, Universitetets mineralogisk-geologiske institut samt fredningsplanudvalget for Randers amt.

Overfredningsnævnet er af den opfattelse, at der knytter sig en sådan videnskabelig interesse til det pågældende område, at en fredning ikke bør afvises, men at et hensyn til disse interesser ikke nødvendiggør en fredning af et omfang som efter Dansk Naturfredningsforenings påstand.

Overfredningsnævnet har herefter vedtaget at tilstandsfredede kyststrækningen i samme længde som efter naturfredningsforeningens påstand eller ca. 1500 m - fra sydskellet af matr.nr. 2a Ørby by til nordskellet af matr.nr. 10a Stødov by - men kun i en bredde af 100 m, bortset fra de steder, hvor klinten er beliggende længst inde i landet, hvor der fredes i en afstand af 20 m landværts fra klintens overkant. Fredningen omfatter ialt ca. 15 ha.

For de fredede arealer gælder følgende:

Terrænformerne må ikke ændres ved afgravning eller på anden måde.

Bebyggelse og beplantning må ikke finde sted, og opstilling af skure, boder, master eller andre skæmmende indretninger skal ikke være tilladt.

Om- eller tilbygning af eksisterende bebyggelse må dog foretages med fredningsnævnets godkendelse.

Teltslagning eller offentlig parkering af biler må ikke finde sted.

Det fredede areal skal i undervisningsmæssigt øjemed være tilgængeligt for videnskabsmænd, studerende og skoleelever i hold.

Det i fredningsservitutten indeholdte beplantningsforbud skal dog ikke omfatte ejendommene matr.nr. 1d og 1le, Ørby by, hvorpå der allerede findes 2 sommerhuse, ligesom fredningsservitutten ikke skal være til hinder for, at den repræsentant Jens Søndergård tilhørende parcel af matr.nr. 1la, Ørby by, beplantes og bebygges med et sommerhus på den østlige del af ejendommen. Ejeren af ejendommen matr.nr. 24, 25, 26 og 27 af Stødov by, Helgenæs sogn, fru Agnes Johanne Jønsson, kan ved opsætning af skilte få adgang til at bestemme, at der forinden besigtigelsen af arealerne i undervisningsmæssigt øjemed sker henvendelse til ejeren, ligesom fredningen ikke skal hindre bebyggelse i det omfang, bebyggelse er lovlige i henhold til naturfredningslovens § 25 stk. 1 jvf. stk. 3.

Overfredningsnævnet har opnået mindelig overenskomst om erstatningen med følgende lodsejere:

Gårdejer Aage J. Petersen, matr.nr. 2a af Ørby by	4.800 kr.
" Vagn Bachmann, matr.nr. 3a af Ørby	1.900 "
" N. P. Sørensen, matr.nr. 3f og 1a Ørby by	9.000 "
Autoforhandler Jens Søndergaard, parcel af matr.nr. 1la Ørby	300 "
Gårdejerske Agnes Johanne Jønsson, matr.nr. 24, 25, 26 og 27, af Stødov by, Helgenæs sogn	5.500 "
Gårdejer Georg Thruue, matr.nr. 10a af Stødov by	1.600 "
	<hr/>
	ialt 23.100 kr.

Med gårdejer Aage Ibsen samt gårdejer J. Vang Nielsen har ingen mindelig ordning kunnet opnås, hvorfor Overfredningsnævnet i henhold til naturfredningslovens § 20 har anmodet taksationskommissionen om at fastsætte erstatningerne.

Ved en den 16. oktober 1964 afholdt taksationsforretning har kommissionen fastsat erstatningerne således:

Gårdejer Aage Ibsen, matr.nr. 11a, 12e og 4a af Ørby by ... 3.500 kr.
" Johs. Vang Nielsen, matr.nr. 4f af Ørby by ..... 1.200 "

Et kort nr. RA 127 visende de fredede arealer, ialt ca. 15 ha, er vedhæftet nærværende kendelse.

T h i b e s t e m m e s :

Kyststrækningen ved Ørby og Stødov på Helgenæs fredes som foran beskrevet i en længde af ca. 1500 m - fra sydskellet af matr.nr. 2a Ørby by, Helgenæs sogn til nordskellet af matr.nr. 10a, Stødov by, Helgenæs sogn - og i en bredde af 100 m, idet bredden dog øges indtil en afstand af 20 m landværts fra klintens overkant for de arealer, hvor klinten er beliggende længst inde i landet.

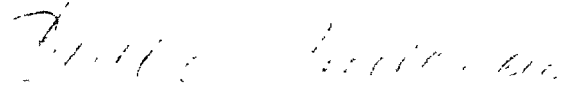
I erstatning udbetales til

gårdejer Aage J. Petersen, Ørby, pr. Knebel	4.800 kr.
" Vagn Bachmann, " " "	1.900 "
" N. P. Sørensen, " " "	9.000 "
autoforhandler Jens Søndergaard, Fredensvang Runddel 4, Århus C.	300 "
gårdejer Georg Thruue, Stødov, pr. Knebel	1.600 "
gårdejerske Agnes J. Jønsson, Stødov, pr. Knebel	5.500 "
gårdejer Aage Ibsen, Ørby, pr. Knebel	3.500 "
" Johs. Vang Nielsen, Ørby, pr. Knebel	1.200 "

ialt 27.800 kr. med rente 5 % p.a. fra den 9. juli 1962 til den 30. september 1964 og 6 % p.a. fra den 1. oktober 1964 til betaling sker.

Af erstatningen med renter udredes $\frac{3}{4}$ af statskassen og $\frac{1}{4}$ af Randers amtsfond samt de i amtsråds kredsen beliggende købstadkommuner fordelt efter folketal i henhold til den senest offentliggjorte folketælling.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Birthe Andersen

FREDNINGSNÆVNET >

Kendelse om ikke at frede
afsagt af fredningsnævnet for Randers amtsrådsreds
den 9. juli 1962

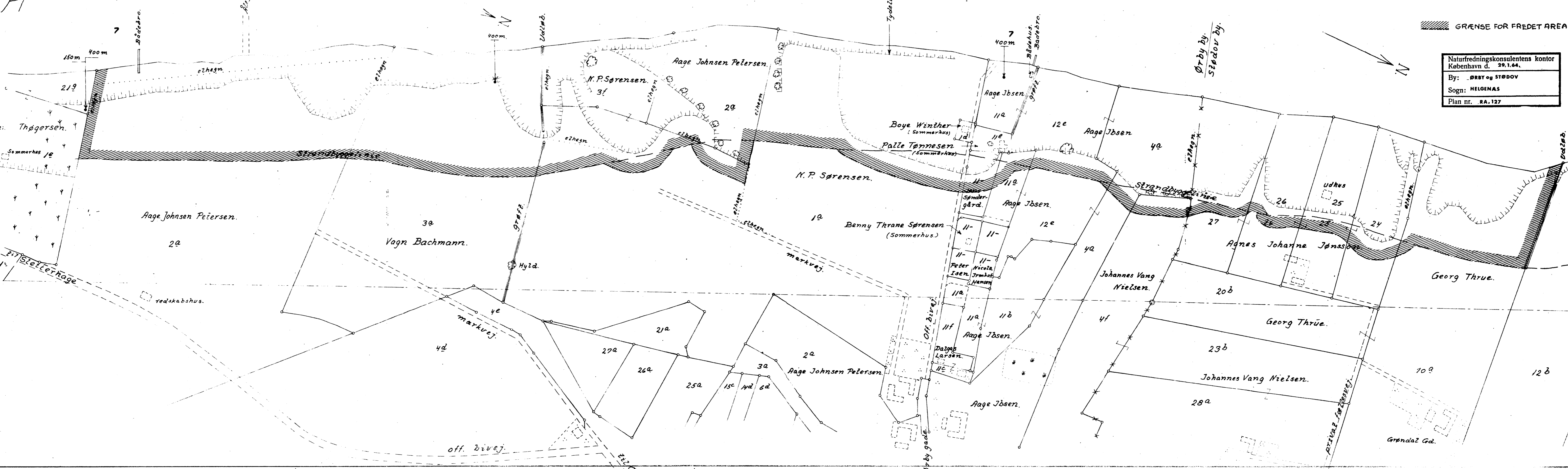
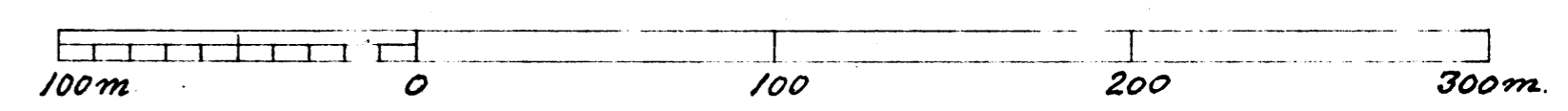
CITERET I OFN K AF 7/12 1964

KORT >

Å r h u s b u g t e n

måltforhold ca 1:2000.

REG. NR. 2804

GRÆNSE FOR FREDET AREAL

Naturfredningskonsulentens kontor
København d. 29.1.64.
By: ØRBY og STØDOV
Sogn: HELGENÅS
Plan nr. RA.127